ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Боровської Анастасії Олегівни на тему: «Роль дорадчих органів у формуванні судової влади України», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Оцінка актуальності обраної теми. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена комплексом взаємопов'язаних політико-правових і суспільних процесів, що визначають сучасний етап розвитку судової влади в Україні. Насамперед, вона обумовлена триваючим реформуванням інститутів судової влади, спрямованим на утвердження принципів верховенства права, забезпечення незалежності суддів, підвищення рівня довіри суспільства до суду та формування доброчесного й професійного суддівського корпусу. У межах цих трансформацій особливого значення набувають дорадчі органи, які, не будучи формально наділеними владно-розпорядчими повноваженнями, фактично відіграють важливу роль у процедурах добору кандидатів на посаду суддів, кандидатів на посади членів органів суддівського врядування, кваліфікаційного оцінювання суддів, а також у здійсненні громадського та міжнародного контролю за відповідними процесами.

Актуальність дослідження також посилюється євроінтеграційним курсом України та необхідністю гармонізації національного законодавства зі стандартами Європейського Союзу, що висуває підвищені вимоги до прозорості, підзвітності та ефективності функціонування судової влади. У цьому контексті важливу роль відіграють рекомендації Венеційської комісії та інших міжнародних інституцій, які прямо чи опосередковано впливають на створення, реформування та функціонування дорадчих органів у сфері правосуддя, зокрема через залучення міжнародних експертів до процесів формування суддівського корпусу.

Водночас особливої наукової уваги потребує проблема визначення правової природи дорадчих органів, їхнього місця в системі органів

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 113 "к/2"
«16» 04 2026 р.

суддівського врядування, а також меж їх впливу на прийняття рішень. Незважаючи на консультативний характер їх діяльності, на практиці такі органи можуть справляти визначальний вплив на результати кадрових процедур, що актуалізує питання співвідношення їх повноважень із конституційними засадами організації державної влади, принципами поділу влади та легітимності публічного управління.

Крім того, актуальність теми зумовлюється недостатнім рівнем її наукової розробленості у вітчизняній правовій доктрині. Адже попри значну чисельність наукових розробок, в тому числі у працях таких вчених, як В. Авер'янов, А. Берлач, В. Берч, М. Віхляєв, В. Кравчук, В. Кравчук, П. Крайній, К. Легких, Д. Лук'янець, Л. Москвич, Н. Нестор, В. Нестерович, О. Овсяннікова, М. Пищида, М. Погорецький, С. Прилуцький, О. Саленко, М. Стефанчук, О. Хотинська-Нор, О. Зарічний та інших, існуючі дослідження переважно присвячені загальним проблемам судової реформи або діяльності окремих органів суддівського врядування, тоді як роль дорадчих інституцій у формуванні судової влади залишається фрагментарно висвітленою і потребує комплексного теоретико-правового аналізу.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання його результатів у процесі вдосконалення законодавства, що регулює діяльність органів суддівського врядування та дорадчих інституцій, підвищення ефективності процедур формування суддівського корпусу, а також забезпечення балансу між участю громадськості, міжнародних експертів і державних органів у цих процесах.

Отже, дослідження ролі дорадчих органів у формуванні судової влади України є своєчасним і необхідним як з теоретичної, так і з практичної точок зору, оскільки спрямоване на вирішення актуальних проблем функціонування судової влади в умовах її трансформації та європейської інтеграції.

Враховуючи наведене, вважаємо, що тема дисертаційного дослідження Боровської А.О. «Роль дорадчих органів у формуванні судової влади України» є актуальною та відповідає вимогам часу.

2. Оцінка змісту дисертації. Дисертація складається із вступу, двох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Структура дисертації є логічною, відповідає темі, меті та завданням дослідження.

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, вказується на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначаються мета і завдання дослідження, його об'єкт та предмет, методи дослідження, сформовані наукова новизна одержаних результатів, практичне значення одержаних результатів, наводиться інформація про апробацію результатів дослідження та структуру дисертації.

Кожний структурний елемент роботи містить результати, які становлять науковий інтерес. Проаналізуємо окремі з цих результатів.

Так, у *розділі 1 «Теоретико-правові засади участі дорадчих органів у формуванні судової влади України»* досліджуються історико-правові передумови появи дорадчих органів у процесі формування судової влади, аналізується правова природа, поняття та склад дорадчих органів у системі формування судової влади, а також окреслюються основні функції дорадчих органів у процесі формування судової влади.

Заслуговують на увагу зроблені авторкою у цьому розділі висновки щодо того, що основними передумовами виникнення в системі судової влади України дорадчих органів стали: спалахи громадської активності; низький рівень легітимності органів судової влади і суспільний запит на посилення їх доброчесності та боротьбу з корупцією у системі; необхідність нових регламентованих способів громадського контролю за формуванням судової влади; декларація та реалізація антикорупційних реформ в Україні.

Крім того, цікавою є позиція дисертантки щодо того, що за своєю правовою природою дорадчі органи є новим, складним, комплексним інститутом, що поєднує в собі елементи держави і громадської інституції. Вони дещо відрізняються за способом створення, складом, функціоналом, повноваженнями, проте єдині за спрямуванням діяльності – здійснення

громадського контролю за формуванням органів судової влади для забезпечення їх легітимності зважаючи на необхідність перезавантаження судової гілки влади на тлі суспільно-політичних змін та для відновлення й забезпечення високого рівня довіри суспільства до судів.

Підтримати авторку слід у її визначенні дорадчих органів судової влади України як постійно діючих незалежних колегіальних органів, які створюються відповідно до закону з метою сприяння суб'єктам призначення встановленню відповідності кандидатів на посади суддів, суддів, а також кандидатів на посади членів органів суддівського врядування критеріям доброчесності, професійної етики та у деяких випадках професійної компетенції і мають у своєму складі представників громадськості.

У *розділі 2 «Особливості правового статусу дорадчих органів, що беруть участь у формуванні судової влади України»* авторкою досліджується порядок формування дорадчих органів як передумова набуття їх правового статусу, розкриваються повноваження дорадчих органів як основа їх правового статусу, а також аналізуються питання відповідальності дорадчих органів у структурі їх правового статусу. Окремий підрозділ, що викликає особливу цікавість, присвячений перспективам вдосконалення інституту дорадчих органів.

Досить влучно авторкою зазначається, що формування дорадчих органів складається із двох компонентів – інституційного та процедурного. При цьому наголошується, що інституційний компонент формування дорадчих органів в частині членів таких органів й вимог до них потребує суттєвого вдосконалення й уніфікації зважаючи на неоднозначність таких вимог, їх непропорційність для членів дорадчих органів одного рівня й різні умови доступу до членства у дорадчих органах для громадян України й іноземців. В той же час, процедурний компонент формування дорадчих органів також характеризується відсутністю чітко визначених етапів, недостатньою деталізацією процесу відбору кандидатів й відсутністю чіткої уніфікованої методології перевірки таких кандидатів на відповідність вимогам.

Говорячи про повноваження дорадчих органів, авторкою зазначається, що під ними у двовимірній системі варто розуміти сукупність прав та обов'язків дорадчих органів як колегіальних утворень, а також прав та обов'язків їх членів, реалізація яких спрямована на досягнення мети у сприянні суб'єктам призначення встановлення відповідності кандидатів на посади та членів органів судової влади визначеним критеріям. Авторкою наводяться ознаки повноважень дорадчих органів, до яких віднесено, зокрема, те, що вони: 1) закріплені у профільних законодавчих актах та локальних актах дорадчих органів, що визначають структуру та діяльність дорадчого органу; 2) поділяються на внутрішньо-організаційні й функціональні; 3) реалізуються у чітко визначеній сфері з конкретно визначеною метою; 4) застосовуються у регламентованих процедурах.

Достатньо обґрунтованою є позиція авторки відносно того, що правовий статус членів дорадчих органів, попри консультативний характер їх діяльності, не виключає можливості притягнення таких осіб до юридичної відповідальності. Вони є суб'єктами кримінальної, адміністративної та цивільно-правової відповідальності на загальних підставах, за винятком особливостей, установлених законом щодо статусу іноземців-нерезидентів. Окрім цього, з огляду на відсутність трудових відносин між членами дорадчих органів і відповідними інституціями, на них не поширюються дисциплінарна та матеріальна відповідальність у службово-трудовому розумінні. Водночас авторка доходить висновків, що не виключається можливість притягнення члена дорадчого органу до відповідальності за поширення недостовірної інформації, а також відомостей, що порочать честь, гідність чи ділову репутацію особи.

Ми підтримуємо авторку в її пропозиціях щодо перспектив вдосконалення інституту дорадчих органів, зокрема, в частині пропозицій щодо створення єдиного дорадчого органу, здатного акумулювати ключові функції чинних дорадчих утворень без суперечності європейським стандартам судового врядування, водночас відповідаючи суспільному запиту на

прозорість, доброчесність і легітимність процедур формування судової влади. Адже така модель дійсно сприятиме усуненню дублювання повноважень, підвищенню ефективності механізмів перевірки кандидатів та спрощенню системи кадрового добору під громадським контролем. Окрім цього, заслуговує на підтримку пропозиція авторки щодо встановлення фіксованих строків повноважень дорадчих органів, принципу змінюваності складу, а також належного матеріально-технічного й аналітичного забезпечення діяльності. Окремо варто звернути увагу на слушне зауваження щодо неможливості оскарження рішень дорадчих органів і пропозицію законодавчого визначення вичерпного переліку підстав для оскарження таких рішень, а також визначення меж судового втручання, що дозволить досягти балансу між забезпеченням права на судовий захист і збереженням функціональної незалежності дорадчих органів.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій в представленому дисертаційному дослідженні не викликає сумнівів і полягає в тому, що дисертація є першим в Україні монографічним комплексним дослідженням ролі дорадчих органів у формуванні судової влади в Україні, в якому сформульовані важливі для теорії та практики поняття, висновки, пропозиції, що характеризуються новизною. В дисертації отримано низку важливих для теорії та практики результатів, врахування яких у нормотворчій і правозастосовній діяльності може суттєво покращити рівень довіри та авторитет судової влади в суспільстві. В дисертаційному дослідженні обґрунтовується ряд концептуальних, важливих для теорії та практики понять, висновків, пропозицій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше авторкою обґрунтовано, що за своєю правовою природою дорадчі органи є новим, складним, комплексним інститутом, що поєднує в собі елементи держави та громадської інституції. Вони різняться за способом створення, складом, функціоналом і повноваженнями, проте єдині за спрямуванням діяльності – здійснення громадського контролю за формуванням органів

судової влади для забезпечення їх легітимності на тлі суспільно-політичних змін, спрямованих на відновлення суспільної довіри до судів. Вперше в дисертаційному дослідженні авторкою запропоновано типологізацію дорадчих органів, залучених до формування судової влади України за такими ознаками як: (а) цільове призначення, (б) суб'єктний склад, (в) наявність перехідного періоду у процесі формування їх складу; виокремлено та класифіковано функції дорадчих органів на основні (легітимуюча, аналітична, превентивна, контрольна, діагностична, соціальна) та допоміжні (інструктивно-методична, інформаційна, функція захисту визначеної законом інформації); а також розмежовано моделі взаємодії дорадчих органів із суб'єктами їх формування: 1) відкрита та інтегрована (ГРД, ГРМЕ та частково Експертна рада), 2) автономна та результатоорієнтована (Конкурсна комісія, Етична рада та ДГЕ). Вперше на рівні дисертаційного дослідження обґрунтовано доцільність подальшої інституційної консолідації дорадчих органів в системі судової влади, що передбачає створення єдиного дорадчого органу, здатного акумулювати ключові функції чинних дорадчих утворень у руслі відповідності міжнародним стандартам незалежності судової влади.

У роботі також удосконалено або ж дістали подальший розвиток низка наукових положень. Серед них, зокрема, підсилення авторкою аргументації щодо збереження та розвитку форм участі громадянського суспільства у процедурах добору кадрів для судової влади; розвиток положень щодо поняття дорадчих органів, підходів до дослідження повноважень дорадчих органів у двовимірній системі, положень щодо виокремлення у процесі формування дорадчих органів інституційного та процедурного компонентів, а також положень щодо можливості та меж судового оскарження висновків дорадчих органів у випадках, коли такі висновки призводять до припинення участі особи в конкурсних процедурах, з метою забезпечення права на судовий захист та збереженні при цьому функціональної незалежності дорадчих органів.

У роботі зроблені й інші цікаві для науки та практики висновки та пропозиції, пов'язані з легітимацією судової влади в Україні.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

При написанні дисертації використане широке коло наукових джерел, монографічну літературу з питань проблематики організації та діяльності судової влади, статусу суддів, організації органів суддівського самоврядування, а також політології, соціології, теорії права, конституційного права, філології тощо. Кількість використаних у дисертації джерел (192 найменування) забезпечила високий ступінь вірогідності отриманих результатів.

Не дивлячись на те, що з огляду на тему дисертації, дослідження та його висновки ґрунтуються переважно на працях вітчизняних науковців, у дисертації цілком слушно використано й публікації іноземних науковців, а також праці вітчизняних науковців у зарубіжних наукових джерелах.

Для обґрунтування своїх висновків та положень дисертантка досить широко використовує й аналіз рішень Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду. Крім того, значну увагу в дослідженні приділено аналізу даних соціологічних опитувань, які в різні роки (2013, 2014) проводилися соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» імені І. Кучеріва, а також Організацією економічного співробітництва та розвитку.

Усе наведене свідчить про те, що дисертація ґрунтується на належній теоретичній та практичній основі, а наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, мають належний рівень обґрунтованості.

5. Наукове та практичне значення одержаних результатів.

Результати дисертаційного дослідження мають прикладний характер і можуть бути використані у:

– нормотворчій діяльності – з метою вдосконалення законодавства про судоустрій і статус суддів, Конституційний Суд України, інших нормативно-правових актів, що регулюють питання організації та функціонування судової

влади в Україні, а також локальних актів органів суддівського врядування, які стосуються питань формування органів судової влади;

– науково-дослідній діяльності – для подальшого розвитку теоретичних положень щодо розвитку моделі дорадчих органів у системі судової влади України;

– у навчально-методичній діяльності – при підготовці навчальних і навчально-методичних посібників, підручників, іншої методичної літератури, а також при викладанні таких дисциплін, як: «Судоустрій України», «Організація судових та правоохоронних органів», «Судове право», «Судова влада в Україні» та інших;

– практичній діяльності – для забезпечення належного рівня кадрових процедур формування судів та органів суддівського врядування.

6. Рівень виконання здобувачем поставленого наукового завдання та рівень оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на підставі узагальнення наукових концепцій, комплексного та системного аналізу нормативно-правової бази сформувати та обґрунтувати теоретико-прикладні засади участі дорадчих органів у формуванні судової влади України, виявити прогалини регулювання їх статусу та практичні проблеми функціонування, а також сформулювати науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на їх розвиток і удосконалення.

З метою реалізації поставленої мети здобувачкою вирішено такі завдання: 1) визначені історико-правові передумови виникнення в системі судової влади України дорадчих органів; 2) з’ясовано правову природу дорадчих органів у системі судової влади України; 3) надане авторське визначення поняття дорадчих органів та проведена їх класифікація; 4) окреслені та диференційовані функції дорадчих органів; 5) структуровано порядок формування дорадчих органів; 6) окреслені та структуровані повноваження дорадчих органів та їх членів; 7) визначено можливість дорадчих органів бути самостійними суб’єктами юридичної відповідальності та нести соціальну

відповідальність; 8) встановлено види юридичної відповідальності членів дорадчих органів; 9) окреслені перспективи та напрями подальшого удосконалення інституту дорадчих органів; 10) сформульовані пропозиції, спрямовані на удосконалення порядку формування дорадчих органів, їх повноважень та меж відповідальності членів дорадчих органів.

Ефективне вирішення зазначених завдань здійснено за рахунок вдало підібраної та вміло використаної методології. Зокрема, дисертанткою було використано як загальні, так і спеціальні методи дослідження, серед яких варто згадати діалектичний метод, метод системного аналізу, історико-правовий метод, соціологічний і статистичний методи, формально-юридичний метод, метод типологізації, метод класифікації, порівняльно-правовий метод, логіко-семантичний метод, а також системно-структурний метод.

Все наведене свідчить про належні та достатні рівні виконання здобувачкою поставленого наукового завдання та оволодіння нею методологією наукової діяльності.

7. Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертаційному дослідженні, знайшли своє відображення у 9 наукових публікаціях, серед яких: 3 – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань із юридичних наук, та 6 – у збірниках тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Змістовне наповнення, перелік та кількість публікацій, апробація результатів дисертації відповідають встановленим вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р.

8. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Боровської А.О. відповідає нормативно-визначеним вимогам, зокрема, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та

доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40.

9. Аналіз дискусійних положень та основні зауваження. Як і будь-яке дисертаційне дослідження, що відзначається авторським, творчим підходом, дисертаційне дослідження Боровської А.О. не позбавлене дискусійних аспектів або потребує певних уточнень чи коригувань. Хотілося б звернути увагу на таке:

1. В дисертаційному дослідженні, говорячи про дорадчі органи, авторка використовує різні правові категорії, наприклад, «дорадчі органи судової системи», «дорадчі органи судової влади», навіть «дорадчі органи системи органів юстиції в Україні». Враховуючи таку розрізненість, було б доцільно розмежувати ці поняття та визначити складові кожного з них. При цьому, варто зауважити, що авторкою у підрозділі 1.3. вказується на необхідність розтлумачення понять «судова система», «система судоустрою», «судова влада» та визначення складових судової системи та судової влади, але в ході дослідження авторка зупиняється лише на судовій системі і врешті решт це не призводить до відсутності плутанини в тексті дисертації. Більш того, авторка посилається на дослідження О. Хотинської-Нор, яка зазначала, що судова система – це цілісний комплекс правових інституцій, в яких дістає прояв судова влада, та їх зв’язків. За такого підходу елементами судової системи О. Хотинська-Нор визначає принципи організації судової системи, суддівський корпус, судове самоврядування, судове право, прокуратуру та адвокатуру. З огляду на вищезазначене, по-перше, виникає питання, чи доцільно використовувати в рамках дослідження категорію «дорадчі органи

судової системи», чи, все ж таки, особливо враховуючи назву дисертаційного дослідження, варто говорити про «дорадчі органи судової влади»? Тим більше, що законодавчо наразі не закріплене поняття «судова система», а використовується поняття «система судоустрою». По-друге, чи не доцільно використовувати категорію «дорадчі органи в системі правосуддя та суддівського врядування», враховуючи статус таких органів, як ВРП та ВККСУ? Під час публічного захисту дисертаційного дослідження вважаємо за необхідне почути, яка ж саме правова категорія найбільш повно відображає статус тих дорадчих органів, які авторкою аналізуються.

2. На сторінці 50 дисертаційного дослідження авторкою вказується, що негативний висновок ГРД щодо судді/кандидата на посаду судді вже має більшу вагу під час прийняття ВККСУ рішення, проте все ж він є результатом здійснення ГРД своєї «дорадчої» функції, оскільки ГРД не приймає остаточного рішення. При цьому зазначається, що «вага» рішення чи висновку дорадчого органу залежить від місця інституції (куди проходить конкурс) в ієрархії судової системи України та саме від цього залежить, яке значення для її формування має голос дорадчого органу. В цьому аспекті виникає питання, чи маються на увазі всі дорадчі органи, чи тільки ГРД? І чи може авторка пояснити, в чому саме проявляється «вага» такого рішення, в залежності від того, в яких орган відбувається конкурс?

3. У підрозділі 2.3., який присвячений відповідальності дорадчих органів, авторкою наголошується на тому, що провідним у науці вважається підхід класифікації видів юридичної відповідальності за галузевою структурою права, який отримав нормативно-правове визнання у Рішенні КСУ від 30 травня 2001 року No7-рп/2001: «Загальновизнаним є поділ юридичної відповідальності за галузевою структурою права на цивільно-правову, кримінальну, адміністративну та дисциплінарну». При цьому, в подальшому, авторка виокремлює і матеріальну відповідальність, та доходить висновку, що такий вид відповідальності не застосовується до членів дорадчих органів, оскільки в основі матеріальної відповідальності лежить обов’язок працівника

вживати заходів до запобігання шкоді і бережливо ставитися до майна роботодавця, а на членів дорадчих органів дане зобов'язання не поширюється з огляду на відсутність трудових відносин як таких. Окрім цього, авторка виокремлює політичну відповідальність, і також доходить висновку, що відносити дорадчі органи до суб'єктів політичної відповідальності передчасно. Ми погоджуємось, що дорадчі органи судової влади та їх члени не є суб'єктами ані матеріальної, ані політичної відповідальності. Разом із тим, вбачаємо певну неузгодженість при визначенні соціальної відповідальності дорадчих органів. Так, на початку підрозділу авторкою зауважується, що соціальну відповідальність можна визначити як перспективний і ретроспективний взаємозв'язок між особою та суспільством, який знаходить зовнішній прояв у добровільній реалізації соціальних норм, котра припускає схвалення та заохочення, а у випадках ненормативної соціальної поведінки передбачає для її суб'єктів обов'язок зазнати певні несприятливі наслідки. При цьому, за суб'єктом розрізняються такі види соціальної відповідальності, як індивідуальна, колективна або групова, та суспільна відповідальність. А залежно від виду соціальної норми, що містить вимоги суспільства до поведінки особи, соціальної групи людей, суспільства в цілому пропонується розрізняти: моральну відповідальність (відповідальність, яка настає за порушення норми моралі); релігійну відповідальність (відповідальність, яка настає за порушення релігійної норми), юридичну відповідальність (відповідальність, яка настає за порушення норми права) тощо.

В подальшому авторка наголошує, що моральна та релігійна відповідальність не становить наукового інтересу і переходить до аналізу юридичної відповідальності, як, як ми зрозуміли, різновиду соціальної.

При цьому, наприкінці підрозділу авторка доходить висновку про можливість розгляду дорадчих органів як інституцій громадянського суспільства у статусі суб'єктів соціальної відповідальності, вказуючи, що розуміння рівня своєї соціальної відповідальності полягає в тому, що дорадчі органи мають усвідомлювати й враховувати вплив своїх висновків та

рекомендацій; ураховувати суспільні очікування, що природно формуються довкола діяльності дорадчого органу. Вказується, що дорадчі органи можуть бути суб’єктами соціальної відповідальності лише в загальному розумінні такої відповідальності за вчинення дій або бездіяльності їх членами, які фактично унеможливлюють подальше легітимне функціонування таких органів (вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, систематичне відверте нехтування своїми обов’язками тощо).

У зв’язку із вищевикладеним виникає питання: соціальна відповідальність дорадчих органів включає юридичну відповідальність (цивільно-правову, кримінальну, адміністративну, дисциплінарну) чи виступає окремим особливим видом відповідальності дорадчих органів?

4. В підрозділі 2.4., присвяченому перспективам вдосконалення інституту дорадчих органів, авторка вказує, що після інституційної стабілізації, коли базові регламенти, методології та гарантії прозорості й підзвітності вже закріплено, склад дорадчого органу має формуватися виключно з громадян України, що узгоджується з конституційним принципом народного суверенітету (народ як єдине джерело влади), відповідальність перед суспільством та стійкість інституцій без зовнішньої залежності. Варто уточнити, чи стосуються Ваші пропозиції складу всіх дорадчих органів, і зокрема, чи поширюється вона на ГРМЕ?

Наведені вище та відзначені під час аналізу змісту дисертації положення не вичерпують всього, що може стати предметом дискусії при оцінці та захисті дисертаційної роботи. Проте вони не зменшують практичної та наукової цінності отриманих результатів дослідження.

10. Дотримання здобувачем академічної доброчесності. Фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у дисертації та/ або наукових публікаціях дисертантки опонентом не виявлено.

11. Відсутність конфлікту інтересів. Опонент не має реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувачки та/або його наукового керівника.

12. Загальний висновок щодо дисертаційного дослідження.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю висновків, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Боровської Анастасії Олегівни на тему «Роль дорадчих органів у формуванні судової влади України», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Авторка дисертаційного дослідження Боровська Анастасія Олегівна набула компетентностей, необхідних та достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної діяльності, оволоділа методологією наукової діяльності, а також здійснила власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (п. 22, абз.2 п. 27 зазначеного Порядку).

За результатами публічного захисту здобувачка наукового ступеня Боровська Анастасія Олегівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого **Ольга ОВСЯННІКОВА**

17 квітня 2026 р.

Підпис Овсянникової О.
Засвідчую
Нач.ВК
«17» 04. 2026 р.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 143 к/г
«20» 04 2026 р.